ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ ”СТЕФАН КАРАДЖА”
гр. Варна, ул. “Братя Бъкстон” №11 тел/факс.: 052/635967; 052/613759 e-mail: school@stefankaradja.com http://stefankaradja.com/

Утвърдил:
Ирена Митева
Директор на ОУ “Стефан Караджа” гр. Варна

Приет на ПС № 8/01.09.2026 утвърден със Заповед РД – 09- 1464 / 01.09.2026

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ “СТЕФАН КАРАДЖА”

ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСИЛИЕ над дете – всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

Физическо насилие – причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

Психическо насилие – всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психическото здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

Сексуално насилие – използването на дете за сексуално задоволство. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табута на обществото“.

Пренебрегване – неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието маже да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

ТОРМОЗ - специфична форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група от ученици. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението на децата, които са тормозени, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Не всеки акт на насилие е тормоз.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи детето;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- Повтаря се многократно във времето;

Физически тормоз – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някакво помещение;

Вербален тормоз – подмятания, подиграване, унижение, заплахи, обиди, словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на базата раса, пол, религия, сексуалност, увреждане;

Психичен тормоз – подмятане, подиграване, омаловажаване, заплахи, закачане, изнудване, повреждане на лични вещи и имущество, кражба, хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; когато е в група – под формата на изолиране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз;

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влиза в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, водещо до накърняване на достойнството на лице, създаване на смущаваща, враждебна, унизителна или обидна обстановка; измисляне на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някого и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки, надписи;

Кибернасилие и Кибертормоз – насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Преживяванията за детето могат да бъдат дори по-унизителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг от хора.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Тик – Ток, вайбър, Facebook или други;
- разпространение на визуални материали, снимки, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозаписи в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.;

РАЗЛИКИ МЕЖДУ ТОРМОЗ И ЗАКАЧКИ ИЛИ ИГРИ МЕЖДУ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

По-голяма част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Трябва да се разграничат случаите, когато не става въпрос за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата.

Правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат, блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат внимание, то най-вероятно става дума за игра;
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз;
- Ако ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз;
- Ако ученикът поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз;

- Ако ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз;
- Ако дразненето е за нещо, което ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности), тогава може да е тормоз;
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз;
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по- властно, това може да е тормоз;

Ако става въпрос просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако поведението може да се определи като тормоз, трябва да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Физическото насилие и тормоз са формите, които най-често се забелязват. Психическото насилие и тормоз по-трудно могат да бъдат установени, защото не са видими, а учениците не споделят с по-възрастните. Не трябва да се подценява психическото насилие и тормоз.

ПРИЗНАЦИ, ПО КОИТО МОЖЕ ДА СЕ РАЗПОЗНАЯТ НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗЪТ

- Различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- Неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- Безпокойство и крайности в поведението – от агресивност до пасивност;
- Лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилие;
- Прекалена отзивчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- Влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- Влошаване на успеха и чести отсъствия;
- Ученикът става затворен и изолиран, не желае да контактува с връстниците си;
- Агресивно поведение, насочено към привличане на вниманието;
- Внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта;
- Бягане и криене;
- Загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- Употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване;
- Психосоматични симптоми, като болки в стомаха, главоболие, гадене, сънуване на кошмари;
- Различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия);
- Промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи;

Тормозът между учениците спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл.7, ал.1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА – включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване, елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Поставя приоритет върху дейности на равнище клас – създаване на правила на отношения в класа, морално

възстановяване на щета, тематични дискусии и др. Дискусиите са възможност да се поставят за обсъждане въпроси, които вълнуват или смущават учениците, създава се пространство за мислене и отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне и развиване на нови умения и модели за ненасилствени отношения и поведение.

ИНТЕРВЕНЦИИ – включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всеки ученик, въвлечен пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципът на най-добрия интерес на ученика.

ПРИНЦИПИ, ЦЕННОСТИ, ФИЛОСОФИЯ

Превенцията и интервенцията (реакция, намеса) на насилието и тормоза в системата на предучилищното и училищното образование са неизменна част от подкрепата за личностното развитие на ученика, от изграждането на позитивен организационен климат, от утвърждаването на позитивна дисциплина, от развитието на училищната общност.

Политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза се основава на споделени ценности, философия, норми, правила и традиции за участие и взаимодействие на директора, педагогическия и непедагогическия персонал, родителите, учениците в изграждането на сигурна среда. Базира се на основни принципи и положения, съдържа цели, стратегии, очаквани резултати и отговорности за всички участници в процеса на предучилищното и училищното образование.

Основни цели на политиката за превенция и интервенция на насилието:

- Да създаде позитивна култура и климат в училището;
- Да повиши осведомеността на всички ученици, че насилието е неприемливо поведение;
- Да разработи система от превенция, която създава условия за превантивна работа с класа и включва учениците в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознаят с различните форми на насилие и тормоз, да бъдат толерантни към различните, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение;
- Да създаде система от интервенция като разясни съществуващи правила във връзка с всяка проява на насилие и тормоз;
- Да създаде система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуациите на насилие и тормоз;
- Да развие механизми за сътрудничество със служби, организации или институции, външни за училището, изграждане на ефективна система за дежурства;

Специфични принципи:

- Позитивна култура и климат, които:
  - Приемат различието и разнообразието и се базират на принципите на приобщаващото образование;
  - Дават възможност за развитие на сигурна среда, в която децата открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието;
  - Насърчават взаимоотношения на уважение сред цялата общност;
- Ефективно лидерство;
- Споделено разбиране за насилието и тормоза и техните последици;
- Въвеждане на образователни стратегии и дейности за превенция, които:
  - Развиват емпатия (съчувствие), уважение и устойчивост на характера сред учениците;
  - Ясно адресират агресивно поведение;

    - Изграждат нулева толерантност към всички форми на насилие;

- Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и по следващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- Координация и последователни усилия от страна на институцията за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за изграждане на по-сигурна среда;
- Партньорство с родители;
- Оценка и проследяване на ефективността от превенцията и интервенцията на насилието и тормоза;

За сигурна образователна среда и нулева толерантност към насилие и тормоз са необходими:

- Възпитаване у учениците на умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията;
- Подобряване на физическата среда (класни стаи, общи помещения, санитарни помещения), която не съдържа предпоставка за изява на агресивно поведение и създава условия за формирането на класа като общност;
- Работа с нагласите към ученето, които намаляват съревнователния елемент между учениците за сметка на екипната работа и споделяне на проблеми в общността на класа, изнесени дейности, които дават добри резултати;
- Последователни стъпки за разбиране на последиците от насилието и тормоза и мерки за подкрепа на учениците за справяне с неприемливото поведение, които не наблягат на наказанието;

РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМА ОТ МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ И ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА СИГУРНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА В ОУ „СТЕФАН КАРАДЖА“ ГР. ВАРНА

- На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на между етническа толерантност;
- Запознаване на учители, родители и ученици с настоящия „Механизъм за противодействие на тормоза и насилието между учениците в ОУ “Стефан Караджа” - гр. Варна;
- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е тормоз и насилие? Как да ги разпознаем?”
    - Сред родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;
    - Сред ученици в час на класа и в приемното време на класния ръководител;
- Извършване оценка на насилието и тормоза в началото на учебната година. Анкета се провежда от училищния психолог до 30.X.2026г. Обработва се от Координационен съвет, съответно до 15.XI.2026г.;
- Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз и насилие, съгласно План за квалификационна дейност през учебната 2026/2027г.

НАЧИНИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ

- Създаване на Координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на условията за справяне с тормоза;
- Оценка на ситуацията – организира се от ръководството на училището и се осъществява от Координационния съвет в началото на учебната година – специални въпросници, дискусии, фокус групи с ученици, учители и родители. Резултатите от оценката и наличието на проблем се обсъждат на тематичен педагогически съвет. Резултатите могат да се обсъдят на родителски срещи, в часовете на класа;

- Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза – изготвя се и се реализира от Координационния съвет, утвърждава се от директора с продължителност от една учебна година, като се актуализира в началото на всяка учебна година. В плана са очертани срокове и отговорности по изпълнение на дейностите по превенция и интервенция;

ПЛАНИРАНЕ НА ТРИ НИВА – КЛАСНА СТАЯ /ПАРАЛЕЛКА, УЧИЛИЩЕ, ОБЩНОСТ

Дейности за превенция

Дейности за превенция на ниво класна стая/паралелка:

- Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.;
- Съгласно Плана за час на класа;
- Учениците и учителят създават правила за поведение на класа;
- Обучителни дейности и работа с класа, в които водеща роля има класният ръководител;
- Прилагат се всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит;
- Включване на теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование, теми от часа на класа;

Основни теми:

- Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните;
- Ценностите – какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?;
- Какво представляват насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщим за случаи на насилие и тормоз?;
- Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?;
- Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?;
- Използване на подход, ориентиран към учениците, работа с връстници, осигуряване на условия за участие на учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция;

Дейности за превенция на ниво училище:

- Съгласно Годишен план на училището;
- Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз, с оглед недопускане на насилие и тормоз;
- Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти;
- Актуализиране на етичен кодекс на училищната общност съгласно ЗПУО;
- Създаване на единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на училището:
  - Изработване на правила на поведение и ценности от всеки клас;
  - Обобщаване на правилата на ниво училище и вписване в Правилника за дейността на училището;
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза;

- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програми, реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в училището за превенция и справяне с насилието и тормоза;
- Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността – съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза;

Дейности за превенция с родителско участие:

- Участие в училищни инициативи и мероприятия;
- Провеждане на тематична родителска среща – запознаване на родителите с цялостната политика, представяне на основните моменти в Механизма, дискутиране на тяхната готовност да участват;
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, за да се направи връзка между образованието и приложението му в живота;
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване връзка между училището и други организации и институции;

Родителско партньорство:

- Родители-специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари) или други професии, които могат да бъдат полезни и с чиято помощ могат да се реализират училищни инициативи;
- Родители, изявили желание да се включат в групи за придружаване на определени групи ученици по пътя от дома до училището и обратно;
- Родители, изявили желание да бъдат посредници между училището и другите родители или други организации и институции, когато това се налага;

Дейности за интервенция

Дейности за интервенция на ниво клас:

- Обсъждане между учениците и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения;
- Съвместни действия между класен ръководител и педагогически съветник и включване на външни специалисти;
- Използване на посредник при решаване на конфликта;
- Провеждане на тематична родителска среща;

Дейности за интервенция на ниво училище:

- Задължително се включват в Годишния план за дейността на училището и се приемат на първия Педагогически съвет за учебната година;
- Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията – в него се документират единствено ситуациите, при които е необходима и намесата на Координационния съвет; дневникът се съхранява при педагогическия съветник;
- Иницииране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби – уведомява се Дирекция „Социално подпомагане“ и полицията;
- Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на училището;

Дейности за интервенция на ниво родители/работа с родители:

- Необходимо е родителите на участващите в ситуацията на насилие и тормоз ученици да бъдат уведомени за случващото се, за предприетите действия за решаване на ситуацията;

- Разговорът трябва да се започне със силните страни на учениците и след това да се представи ситуацията;
- Трябва да се информират родителите и на останалите ученици от класа, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете или деца от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта;
- Разговорът трябва да се проведе на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Класният ръководител дава конкретни препоръки на родителите какво биха могли да направят и да обсъжда, дали това е според възможностите им, може да ги насочи за консултация с педагогическия съветник или с други специалисти при необходимост;

РЕСУРСНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Ръководството на училището е необходимо да осигурява:

- Ежегодно обучение на учителите по теми, свързани с насилието и тормоза;
- Обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в училището, а при липса на такива да се обърне към външни за училището специалисти, които са обучени за интервенция в ситуации на тормоз;
- Информация, материали по темата за насилието и тормоза в училище, информация за наличните ресурси в общността;

Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:

- Проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на учителите в областта на справяне с тормоза в училище;
- Обучения чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Национална програма за квалификация, посредством оперативни програми;

ПРОЦЕДУРИ ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
Първо ниво – Нарушаване на правилата (Ниско) – Характеристика: Леки форми на физически контакт (бутане, щипане, леко удряне, дърпане на коса) или вербални прояви (подигравки, обиди, подмятания	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица	Учител и класен ръководител, психолог
Второ ниво – Повтарящ се или сериозен тормоз (Средно)Характеристика: Повтарящи се във времето прояви на физически, вербален или психически тормоз (сплашване, изнудване, изолация),	Намесва се Училищният координационен съвет (УКС), психолог или педагогически съветник. Разработва се план за работа с конкретния ученик и класа.	Класен ръководител, психолог/ ЗДУД

които оказват траен негативен ефект.		
Трето ниво – Злоупотреба със сила и екстремни ситуации (Високо) реална опасност за живота и здравето на детето.	Насочване към МКБППМН и полицията, комисия за детето и община по силата на координационния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите, възстановяване на щетата, включване на учениците в допълнителни програми	Директор, ЗДУД , класни ръководители, председател на УКБППМН, Психолог

ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класният ръководител.

Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановяват ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам разбира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшето дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка , класният ръководител, за определен период от време, проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;

- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава ученика в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него;

Четвърта стъпка: Реакция спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете;

УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ

Регистриране на ситуации на тормоз:

- Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз и насилие между учениците;
- Всяка ситуация на тормоз и насилие се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа: дата, кратко описание на всяка ситуация, участници, клас, предприети мерки , подпис. Този регистър се съхранява на достъпно място;
- Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответните мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители;
- В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето", местната комисия за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм;

Приложения:

- Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия • Приложение 2: Насоки за интервенция
- Приложение 3: Кога, кой е къде може да подава сигнал за дете с риск?
- Приложение 4: примерни инструменти за оценка

АЛГОРИТЪМ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ

- **Определяне на Координационен съвет със заповед на директора на училището** *Срок: до 15.09.*
- **Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал с формите на насилие и с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище** *Срок: м. Септември*
- **Запознаване на учениците и родителите с формите на насилие и с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище по ред, определен от директора на училището**
  Срок: първата седмица на м. Октомври
- **Извършване на оценката на тормоза и насилието между ученици в училище в началото на учебната година от училищния психолог посредством Приложение 4 към Механизма** *Срок: в началото на м. Октомври;*
- **Координационният съвет извършва анализ и обобщаване на резултатите от оценката в резултат на изследването**
  Срок: в началото на учебната година – 15 Ноември;

- **Запознаване на заинтересованите страни с обобщените резултати и обсъждане на необходимостта от предприемане на конкретни мерки и действия** *Срок: м. Ноември*
- **Разработване от Координационния съвет на план за съответната учебна година за противодействие на училищния тормоз и насилие във връзка с установените и анализирани резултати от анкетирането, който се утвърждава от директора на училището** *Срок: м. ноември*
  - Планът включва дейности по превенция и интервенция на ниво клас и на нива училище;
  - Планът включва конкретни дейности, срокове и отговорници;
  - Разписва ясно как се осъществява потокът на информация във връзка със съмнения за тормоз и насилие, документиране на ситуации и иницииране на работа по случай;
  - Актуализира се ежегодно до края на м. Ноември;
- **При необходимост може да има актуализация на плана за противодействие на училищния тормоз и насилие и по време на учебната година към края на първия учебен срок** *Срок: м. Януари*
- **Създаване на единни правила за задълженията на всички служители, свързани със случаите на тормоз и насилие, изготвени от Координационния съвет и заложени в Правилника за дейността на училището** *Срок: до края на м. Октомври*
- **Въвеждане на Дневник за случаите на тормоз:**
  - Дневникът има за цел да подпомогне процеса на координация и комуникация в училище във връзка с осъществяването на цялостна училищна политика за противодействие на училищния тормоз и насилие;
  - В дневника се документират ситуациите, съответстващи на Класификацията на нивата и формите на тормоз и насилие и предприемане на съответните действия (Приложение 1), които изискват намесата на Координационния съвет;
  - Всяка ситуация, описана в дневника, съдържа следната информация: дата, какво се е случило – кратко описание на случая, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис: какво е предприето като действия (намеса, превенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители), как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои;
  - Координационният екип анализира ситуацията и определя необходимостта от индивидуална работа по случай с ученик, чиято координация се осъществява от психолога;
  - Дневникът за описване на ситуации на тормоз и насилие и съпътстващата документация по случаите се съхранява при психолога или при друг член на Координационния съвет, определен от директора; *Срок: целогодишен*
  - Дневникът се въвежда в началото всяка учебна година *Срок: 15.09.*
- **Изготвяне на годишен отчет доклад на Координационния съвет до директора на училището** *Срок: към края на учебната година – месец Юни след приключване на учебния процес*

Настоящият Механизъм за противодействие и Алгоритъм на Механизма е изготвен от Училищен координационен съвет за справяне с насилието към ОУ „Стефан Караджа” - гр. Варна

Председател:
Росица Стоянова /ЗДУД /

Членове:
1.Надя Борисова /психолог/
2.Юлияна Кръстева /ЗДУД/
3.Миряна Михайлова /учител/
4.Мария Узунова /родител/